

Guía Docente				
Datos Identificativos				2019/20
Asignatura (*)	Intervención nas alteracións da linguaxe, fala, audición e voz: da teoría á práctica clínica	Código	652498029	
Titulación	Mestrado Interuniversitario en Estudos Avanzados sobre a Linguaxe, a Comunicación e as súas Patoloxías (plan 2015)			
Descriptorios				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Mestrado Oficial	2º cuatrimestre	Primeiro	Obrigatoria	4.5
Idioma	Castelán			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Didácticas Específicas e Métodos de Investigación e Diagnóstico en Educación			
Coordinación	Losada Puente, Luisa	Correo electrónico	luisa.losada@udc.es	
Profesorado	Losada Puente, Luisa	Correo electrónico	luisa.losada@udc.es	
Web				
Descrición xeral	Asignatura para adquirir los conocimientos de la intervención de los trastornos del lenguaje, habla, voz y audición.			

Competencias / Resultados do título	
Código	Competencias / Resultados do título
A4	Os estudantes coñecerán as características diferenciais da intervención na linguaxe e na comunicación nos ámbitos familiar, escolar, clínico e asistencial.
A5	Os alumnos/as saberán realizar unha intervención nos trastornos específicos da linguaxe oral, tales como as disartrias, alteracións da linguaxe no envellecemento e trastornos dexenerativos, as alteracións da linguaxe en enfermidades mentais, trastornos do espectro autista, etc.
B2	Serán capaces de comportarse con ética e responsabilidade social como cidadáns e como profesionais.
B4	Os estudantes serán capaces de tomar decisións con autonomía e responsabilidade.
C7	Os alumnos/as entenderán a importancia da cultura emprendedora e coñecerán os medios ó alcance das persoas emprendedoras.
C8	Os estudantes valorarán a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade.

Resultados da aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe	Competencias / Resultados do título		
	Poden informar sobre os principios xerais da intervención nas dificultades da linguaxe e a comunicación.	AP4	BP2 BP4
Poden describir as funcións da Intervención na área da linguaxe e a comunicación: prevención, educación, reeducación, rehabilitación e tratamento.	AP4		CP8
Son capaces de aplicar os modelos e as técnicas de intervención.	AP4 AP5	BP4	CP8
Poden describir as características diferenciais da intervención na linguaxe e a comunicación nos ámbitos familiar, escolar, clínico e asistencial.	AP4	BP4	CP8
Son capaces de realizar unha intervención en trastornos específicos do desenvolvemento da linguaxe os trastornos específicos da linguaxe escrita; as dificultades de lectura; os trastornos da fluidez do fala; as disartrias; as disfonías; as alteracións da linguaxe no envellecemento e os trastornos dexenerativos; as alteracións da linguaxe e a comunicación en enfermidades mentais; o mutismo selectivo y as inhibicións da linguaxe.	AP4 AP5	BP2 BP4	CP7
Son capaces de facer unha planificación estratéxica da intervención na área da linguaxe e a comunicación.	AP5	BP2 BP4	CP7 CP8
Posúen os recursos persoais para a intervención: habilidades sociais e comunicativas, habilidades profesionais, avaliación da propia actuación profesional, técnicas de observación, técnicas de dinamización ou toma de decisións.		BP2 BP4	CP7 CP8

Contidos	
Temas	Subtemas
Tema 1. Fundamentos básicos da Terapia vocal: principios, indicacións, limitacións, enfoques terapéuticos e perfil do terapeuta.	1.1. Terapia vocal: definición de conceptos, principios, indicacións e limitacións. 1.2. Alteracións da voz: definicións e tipos. 1.3. Enfoques terapéuticos e perfil do terapeuta.
Tema 2. Intervención logopédica nas Disfonías funcionais e nas Disfonías orgánicas.	2.1. Disfonía: tipoloxías e aspectos básicos para a intervención vocal 2.2. Disfonía funcional: etioloxía e evolución clínica, diagnóstico, adestramento práctico dos recursos terapéuticos. 2.3. Adestramentos para a disfonía funcional: postura e xesticulación corporal, respiración, fonación, impostación e articulación. 2.4. Disfonía orgánica: definición e tipos (conxénita ou adquirida). 2.5. O caso da parálise vocal
Tema 3. Principios de intervención da voz profesional.	3.1. Técnicas vocais: primeiros pasos e obxectivos 3.2. Bases metodolóxicas para a investigación en terapia vocal. 3.3. Aplicación de exercicios de rectificación de erros 3.4. Elaboración de informe
Tema 7. Intervención en trastornos específicos da linguaxe na infancia	Introducción Objetivos
USAL	Presentación de la asignatura
Tema 8. Rehabilitación en trastornos da fala	Introducción. Disglosia. Definición e clasificación. Abordaxe xeral. Disartria. Definición e clasificación. Rehabilitación. Disfemia. Rehabilitación en nenos. Rehabilitación en adultos. Técnicas específicas de control da fala
Tema 9. Aspectos básicos da deficiencia auditiva	Definición e consecuencias da deficiencia auditiva no nenoe no adulto. Prótesis auditivas e Implante coclear.
Tema 10. Rehabilitación audiolóxica en adultos con deficiencia auditiva.	Elementos da rehabilitación audiolóxica. Entrenamento auditivo e da comunicación. A discapacidade como obxectivo nos programas de rehabilitación audiolóxica.
Tema 11. Orientación e estratexias de intervención en nenos con deficiencia auditiva.	O neno deficiente auditivo portador de Implante Coclear. Consideracións xerais. Criterios de selección e factores diferenciadores e de pronóstico. Rehabilitación e intervención pedagóxica. Programa de adestramento auditivo.
Tema 12.- La afasia	- Definición - Semioloxía - Manifestacións que acompañan á afasia - Formas clínicas de afasia
Tema 13.- Rehabilitación da afasia	- Pautas xerais sobre a rehabilitación nas afasias - Rehabilitación da sintomatoloxía nas afasias

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias / Resultados	Horas lectivas (presenciais e virtuais)	Horas traballo autónomo	Horas totais
Sesión maxistral	A4 A5 B2 B4 C7	9	18	27
Lecturas	C8	6	6	12
Portafolios do alumno	A5 B2	0	15	15
Traballos tutelados	B4	1	15	16
Obradoiro	A4	6.5	0	6.5

Estudo de casos	B4	14	14	28
Discusión dirixida	B2 B4	3	3	6
Atención personalizada		2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	<p>Esquema xeral dunha sesión de tres horas tipo:</p> <p>Sección teórica (hora e media): 1.- Presentación de 30 mins. por parte do profesor/a, 2. - Lectura comentada dun texto seleccionado (30 mins), 3. - Contestación individual a un cuestionario.</p> <p>Sección práctica (hora e media): 1.- Presentación de 30 mins. a cargo do profesor/a, 2. - Cuestionario en grupo sobre a presentación (30 minutos), 3. - Exposición e discusión sobre as respostas de cada grupo.</p> <p>No caso da sesión maxistral o profesorado presentará os contidos do tema apoiándose nunha presentación power point. A sesión maxistral utilizarase tanto para a introdución teórica do tema coma para a presentación dos casos ou as prácticas que estean planificadas. Cada materia desenvólvese en sesións de tres horas, polo que a sesión maxistral pode abranguer ao redor dunha hora por sesión: media hora para a introdución teórica e media hora para a presentación das prácticas. O profesorado poderá variar esta distribución compensándoa sempre co resto das metodoloxías para non aumentar a carga ECTS da materia</p>
Lecturas	<p>Cada sesión de clase de tres horas contén un tempo dedicado á lectura comentada dun texto relacionado coa exposición do profesor. A duración prevista será duns 30 minutos por sesión de tres horas.</p> <p>Para a Prof. Carmen Sánchez Mollón será de lectura obrigatoria:</p> <p>Capítulo IX "Consideracións Xerais sobre a rehabilitación das afasias e trastornos asociados", En - Pena Casanova. J. e Pérez Pamies, Masón.: Rehabilitación das afasias e trastornos asociados. Masson, 1984</p>
Portafolios do alumno	<p>En cada sesión de clase o estudante deberá contestar a un cuestionario individual sobre a lectura realizada e un en grupo relacionado cos casos analizados ou as prácticas realizadas. Estes cuestionarios, ademais das presentacións power point correspondentes a cada clase deberá ser incluído no seu portafolios. Nel recollerán igualmente cantos comentarios, reflexións ou actividades realícense durante o curso.</p> <p>As actividades desenvolvidas nos obradouros da profesora Luisa Losada Puente serán recollidos nun portafolio grupal, no que se incluírá unha actividade (opcional) a desenvolver de forma individual.</p>
Traballos tutelados	<p>Os estudantes non realizarán por cuadrimestre máis dun traballo tutelado. Este computará en todas as materias nas que estea matriculado posto que deberá contemplar as diferentes dimensións tratadas nelas. Todos os profesores/ás implicados actuarán como tutores, se ben será o coordinador da titulación quen lle asigne un tutor responsable. A relación de estudantes e tutores responsables comunicárase a todo o profesorado. Finalizado o traballo todos os tutores farán unha valoración (previamente protocolizada para simplificala) que remitirán ao tutor responsable quen cualificará o traballo.</p> <p>Dado que en segundo cuadrimestre se acumulan materias, practicum e traballo fin de máster, os estudantes, coa orientación do seu tutor e o acordo dos seus profesores poderán abordar un mesmo tema con tres perspectivas. Unha académica para responder á adquisición das competencias fixadas nas materias do plan de estudos. Outra profesional, para responder aos obxectivos do practicum. Unha última investigadora, onde a través da presentación dun proxecto de investigación poderán cumprir os obxectivos do traballo fin de máster. Pódese considerar, polo tanto, como un traballo único con tres partes e tres tutores diferentes. Cada un recibirá o traballo completo, se ben cualificará a súa parte dando lugar a tres cualificacións independentes. O traballo deberá estar formalmente dividido en tres partes independentes, posto que a parte académica debe ser valorada tamén polo profesorado do segundo cuadrimestre</p>

Obradoiro	<p>A parte práctica da profesora Luisa Losada Puente se desenvolverá combinando metodoloxías e probas (exposicións, debates, prácticas guiadas...) en forma de obradoiro.</p> <p>A parte práctica da prof.a Carmen Sánchez Mollón consistirá en:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.- Presentación de casos clínicos (Historia clínica) 2.- Elaboración do programa inicial de rehabilitación (por grupos de alumnos) 3.- Exposición e debate,
Estudo de casos	<p>A parte práctica impartida polo prof. Eliseo Martín consistirá en:</p> <p>Presentación de caso moi representativo de neno con implante coclear.</p> <p>Cuestionario para o traballo en grupo sobre a presentación realizada.</p> <p>Exposición e comentario sobre as respostas achegadas no cuestionario.</p>
Discusión dirixida	<p>A discusión dirixida forma parte da sección práctica de cada sesión de tres horas. Logo de que os estudantes contestasen por grupos ás preguntas do cuestionario que acompaña á presentación do profesor, cada grupo expoñerá as súas respostas ao conxunto da clase, abríndose unha quenda de intervencións ao respecto. A discusión pecharase coas conclusións do profesor/a</p>

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	O alumnado recibirá a atención personalizada, ben en hora de tutoría (despacho) ou ben pola plataforma online Campus Virtual (foro) se fose unha mensaxe xeral, ou ben por correo electrónico de cada profesor/a.

Avaliación

Metodoloxías	Competencias / Resultados	Descrición	Cualificación
Estudo de casos	B4	Diferentes casos clínicos relacionados cos trastornos da linguaxe, fala, voz ou audición	10
Discusión dirixida	B2 B4	Ao final farase unha reflexión crítica dos aspectos programados apra o caso clínico ou ben das lecturas realizadas.	10
Obradoiro	A4	Faranse grupos en clase para traballar os distintos aspectos prácticos.	10
Sesión maxistral	A4 A5 B2 B4 C7	Asistencia a clase para recibir os contidos teóricos e prácticos	10
Lecturas	C8	Haberá lecturas relacionadas coos contidos teóricos.	10
Portafolios do alumno	A5 B2	O alumnado fará un portafolio coas intervencións realizadas.	40
Traballos tutelados	B4	O alumnado fará unha procura bibliográfica para o marco teórico do trastorno.	10

Observacións avaliación

A avaliación realizarase de forma individualizada. A avaliación será continua e incluírá unha valoración cuantitativa do rendemento de cada estudante en cada actividade realizada (incluídas as probas de exame que se poidan programar). Estas actividades serán recollidas polos estudantes nun portafolios por materia. Nel os estudantes recollerán todos os esquemas, presentacións, traballos realizados, lecturas, prácticas, cuestionarios contestados, etc. Este portafolios estará dispoñible sempre que o profesorado queira supervisalo e, en todo caso, será entregado ao finalizar as clases presenciais da materia para a súa supervisión e cualificación.

Cada profesor avaliará as actividades realizadas, segundo as metodoloxías docentes empregadas, nos créditos que teñen asignados. A cualificación na materia será o resultado da media das cualificacións dos profesores que a impartan. A cualificación de cada profesor será ponderada segundo o número de créditos que imparte. No caso de utilizar probas puntuais de exame (proba obxectiva, preguntas tipo tema, etc.) a súa cualificación considerárase como parte do portafolios da materia, sen que o seu peso poida superar o 50% da nota total asignada ao portafolios. O resto da cualificación virá determinada polos criterios seguintes:

- Asistencia a clase (por enriba do 80%): 10%
- Realización de lecturas e traballos tutelados: 30%
- Nivel de rendemento madurez demostrada en actividades prácticas e tutorías: 10%

Fontes de información

<p>Bibliografía básica</p>	<p>- Andrews, M. (1999). Manual of voice treatment. Pediatrics through geriatrics (2ª ed.). San Diego: Singular Publishing Group</p> <p>- Berckhan, B, Krause, C y Róder, U. (2008). El arte de hablar en público: cómo ganar respeto con serenidad. Madrid: Santillana</p> <p>- Bustos Sánchez, I. (2003). La voz. La técnica y la expresión. Barcelona: Paidotribo</p> <p>- Bustos Sánchez, I. (2013). Intervención logopédica en trastornos de la voz. Barcelona: Paidotribo</p> <p>- Heuillet-Martin, G y Garson-Bavard H. y Legré A. (2003). Una voz para todos. La voz normal y cómo optimizarla. Barcelona: Sola</p> <p>- Irwin, D., Pannbacker, M. y Lass, N. (2007). Clinical research methods in speech-language pathology and audiology. San Diego: Singular Publishing Group</p> <p>- Jackson, M. (2005). La voz normal. Buenos Aires: Médica Panamerica</p> <p>- Jackson, M. (2002). La voz patológica. Buenos Aires: Médica Panamerica</p> <p>- Le Huche, F y Allali, A. (2004). La voz: Terapéutica de los trastornos vocales. Barcelona: Masson</p> <p>- Perelló, J. y Slavá, J.A. (1980). Alteraciones de la voz. Barcelona: Científico Médica</p> <p>- Rubin, J., Sataloff, R. y Korovín, G. (2006). Diagnosis and treatment of voice disorders (3ª ed). San Diego: Singular Publishing Group</p> <p>- Sataloff, R.T. (1991). Professional voice: The science and art of clinical care. Nueva York: Paven Press</p> <p>- Casado Morente, J.C. (2009). Trastornos de la voz: del diagnóstico al tratamiento. Málaga: Aljibe</p> <p>Además das referencias propostas pola profesora Luisa Losada Puente, recomendase a lectura de artigos nas seguintes revistas: - Journal of Voice. EEUU. - Laryngoscope. EEUU. - Journal of Speech and Hearing Research (ASHA). EEUU. - Revista Española de Logopedia, Foniatería y Audiología (AELFA). España. - Journal of Acoustical Society of América. BIBLIOGRAFÍA PROF. ELISEO MARTÍN MARTIN - Datta, G. y col. 2006. Implante coclear en los primeros años de vida: los primeros pasos. Pamplona: Clínica Universitaria de Navarra. - Datta, G. y Harrigan, S. 2007. Implantes cocleares para niños pequeños sordos: las primeras palabras. Pamplona. EUNSA. - Furmanski, M. H. (2003). Implantes cocleares en niños: Rehabilitación auditiva y terapia auditivo verbal. Barcelona: Neux Ediciones.</p> <p>- Huarte, A. (1991). Guía de rehabilitación del Implante Coclear en niños. Pamplona: Ed. Servicio de Publicaciones de la Universidad de Navarra. - Juarez, A. y Monfort, M. (2001). Algo que decir. Hacia la adquisición del lenguaje: Manual de Orientación para los padres de niños con sordera, de 0 a 5 años. Madrid: Ed. Entha Ediciones. - Manrique, M. y Huarte, A. (2002). Implantes Cocleares. Barcelona: Ed. Massón. BIBLIOGRAFÍA PROF. CARMEN SÁNCHEZ MOLLÓN - Arango Lasprilla, J.C.: Rehabilitación neuropsicológica. Manual Moderno, 2006 - Bruna Irabassa, O. : Rehabilitación Neuropsicológica: Intervención y práctica clínica. Masson, 2012 - Catalá, ., Gallego, M. y Talavera, M.: Logos, Material para la rehabilitación de las afasias y otras alteraciones del lenguaje. Lébon. - Christensen, A-L. El diagnóstico neuropsicológico de Luria. Visor Libros. 1987 - Ducarne de Ribaucourt, B.: Reeducción semiológica de las afasias, traducción al español. Masson S.A 1989. Barcelona - González Lázaro, P., González Ortuño, B.: De la teoría a la práctica. Panamericana. 2005 - Helm Estabrooks, A.: Manual de la afasia y de la terapia de la afasia. Panamericana, S.A, 2005 - Lobos, E., del Río, M., Zabala, K. Y J.L Nespoulos. : Protocolo Montreal- Toulouse. Buenos Aires - Peña Casanova, J. y; Pérez Pamies, Masón.: Rehabilitación de las afasias y trastornos asociados. Masson, 1984. - Perelló Gilbergá, j.: Diccionario de Logopedia, Foniatería y Audiología. Lébon, S.L. 2007 - Schuell, HM.: Afasias en el adulto según Schuell. Diagnóstico, Pronóstico y Tratamiento. Panamericana</p>
<p>Bibliografía complementaria</p>	<p>
</p>

Recomendacións

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Materias que se recomienda cursar simultaneamente

Materias que continúan o temario

Observacións

(*A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías